

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 5/03-110

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. apríla 2004 v pléne zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Jána Mazáka, Štefana Ogurčáka a Daniela Švábyho o volebnej sťažnosti MUDr. P. H., kandidáta na primátora mesta Dunajská Streda, bytom D. S., zastúpeného advokátkou JUDr. A. J., Advokátska kancelária, B., za účasti Ing. P. P., bytom D. S., zastúpeného advokátom JUDr. M. P., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb primátora mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002, takto

r o z h o d o l :

Volebnú sťažnosť MUDr. P. H. **z a m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 30. januára 2003 č. k. PL. ÚS 5/03-14 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie volebnú sťažnosť MUDr. P. H., bytom D. S. (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. J., Advokátska kancelária, B. (ďalej len

„právna zástupkyňa sťažovateľa“), za účasti Ing. P. P., bytom D. S. (ďalej len „odporca“), zastúpeného advokátom JUDr. M. P., Advokátska kancelária, B. (ďalej len „právny zástupca odporcu“), ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s § 59 a nasl. zákona o ústavnom súde namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb primátora mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002 (ďalej len „volebná sťažnosť“).

Sťažovateľ ako kandidát na primátora mesta Dunajská Streda napadol neústavnosť a nezákonnosť volieb primátora mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002 (ďalej aj „napadnuté voľby“) z dôvodov, že v nich došlo k porušeniu jeho práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ako aj k viacnásobnému porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“), v dôsledku čoho bol znevýhodnený sťažovateľ.

Sťažovateľ namietal viaceré skutočnosti, ktoré mali nastať počas napadnutých volieb a ktoré podľa neho odôvodňujú záver o inom výsledku volieb, než bol vyhlásený. Sú to tieto tri základné skutočnosti:

v čase zákazu volebnej kampane boli rozširované informácie v neprospech sťažovateľa ako jedného z kandidátov uchádzajúcich sa o zvolenie za primátora, čím bol viacnásobne a podstatným spôsobom porušený § 30 ods. 11 volebného zákona;

napriek zákazu vedenia volebnej kampane počas volebného moratória medzi rómskymi obyvateľmi mesta bola vedená intenzívna volebná kampaň poskytnutím finančnej odmeny za ich odovzdané hlasy vo voľbách v prospech odporcu;

z bezprostrednej blízkosti budovy, v ktorej sídlila volebná komisia volebného okrsku č. 8, neboli odstránené propagačné materiály propagujúce odporcu, pričom vyložené informačné materiály mohli výrazným spôsobom ovplyvniť rozhodnutie voličov pri odovzdávaní svojich hlasov.

Sťažovateľ preto žiadal, aby ústavný súd rozhodol tak, že „*Voľby primátora v meste Dunajská Streda konané 6. a 7. decembra 2002 vyhlasuje za neplatné*“. V podaní z 31. júla 2003 a 15. januára 2004 alternatívne navrhol, aby ústavný súd „*zrušil výsledok volieb*

primátora mesta Dunajská Streda, konaných v dňoch 6. a 7. decembra 2002, podľa § 63 ods. 1 písmena b) zákona č. 38/1993 Z. z. “

2. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a volieb do orgánov územnej samosprávy. Podrobnosti konania ústavného súdu ohľadne volieb do orgánov územnej samosprávy sú ustanovené v § 59 až 63 zákona o ústavnom súde.

Uznesením z 28. októbra 2003 č. k. PL. ÚS 5/03-79 ústavný súd rozhodol o tom, že sudca ústavného súdu Lajos Mészáros nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa.

Ústavný súd si zadovážil príslušné listiny súvisiace s volebnou sťažnosťou, vyjadrenia od sťažovateľa a odporcu, resp. ich právnych zástupcov a na základe uznesenia ústavného súdu sp. zn. Spr. 138/00 z 2. februára 2000 poverení sudcovia ústavného súdu Daniel Šváby a Štefan Ogurčák vypočuli 1. júla a 8. decembra 2003 za prítomnosti účastníkov konania, ich právnych zástupcov a v niektorých prípadoch aj tlmočníka PhDr. L. P. týchto navrhnutých svedkov: Á. A., K. M., V. K., R. M., Ing. D. H., J. H., O. B., E. C., Mgr. O. I. a Š. P. Obaja účastníci konania dostali možnosť písomne sa vyjadriť k týmto výpovediam a k listinným dôkazom.

II.

Skutkové okolnosti veci

Sťažovateľ a odporca predložili na podporu svojich tvrdení rôzne písomnosti týkajúce sa napadnutých volieb a navrhli vypočuť viacerých svedkov:

1. O zvolenie za primátora mesta Dunajská Streda v napadnutých voľbách sa uchádzali celkom piati kandidáti vrátane sťažovateľa a odporcu. Zo zápisnice mestskej volebnej komisie o výsledku volieb v meste do mestského zastupiteľstva a primátora mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002 vyplýva, že v meste bolo 5 volebných

obvodov, 19 volebných okrskov, 18 949 osôb zapísaných v zoznamoch voličov a 6 788 platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby primátora mesta.

2. Podľa oznámenia výsledkov volieb do orgánov samosprávy mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002 Mestskou volebnou komisiou v Dunajskej Strede bol nasledovný „počet platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov pre voľbu primátora mesta:

<i>Ing. P. P.</i>	3 930
<i>PhDr. P. H.</i>	2 189
<i>C. O.</i>	425
<i>Ing. A. B.</i>	160
<i>D. P.</i>	84

Za primátora mesta Dunajská Streda bol zvolený:

Ing. P. P. “.

3. Listom zo 6. decembra 2002 označeným ako „Upozornenie na porušenie volebného moratória a priebehu volieb“ podpísaní L. B., Á. A. a sťažovateľ oznámili predsedníčke Okresnej volebnej komisie v Dunajskej Strede (ďalej len „okresná volebná komisia“), že bolo porušené volebné moratórium v týchto prípadoch:

„1) *V budove okrskovej volebnej komisie, ktorá sa nachádza v Kultúrnom dome v Dunajskej Strede sú umiestnené informačné materiály (plagáty) o kandidátovi na post primátora mesta Dunajská Streda, P. P. a o kandidátoch na post poslancov mestského zastupiteľstva, kandidujúcich.*

2) *Na niektorých častiach mesta (v budove pošty, v kaviarňach, v budove Okresného súdu v Dunajskej Strede) sa objavili fotokópie článku spravodajskej agentúry ČTK o údajnom trestnom stíhaní V. Ž.; v predmetnom článku sa spomína aj meno jedného z kandidátov na post primátora mesta Dunajská Streda, Dr. P. H. Rozšírenie tejto správy sa považuje za porušenie volebného moratória.*

(...)

Keďže porušenie volebného moratória sa považuje za rušenie verejného poriadku a preto z toho majú byť vyvodené potrebné právne dôsledky, týmto Vás dôrazne žiadame,

aby ste dohliadali na nerušený priebeh volieb do orgánov samosprávy v Dunajskej Strede a:

- z miesta uvedeného v bode 1), ako aj z iných miest, kde sa podobné informačné materiály objavia, zabezpečili ich odstránenie;

- s kompetentnými orgánmi podnikli všetky potrebné kroky na vyšetrenie, kto rozšíril správu týkajúcu sa Dr. P. H., v ktorej sú uvedené informácie v jeho neprospech.

Touto cestou Vás žiadame, aby ste o Vami podniknutých krokoch nás bezodkladne informovali (...).“

4. Listom okresnej volebnej komisie zo 7. decembra 2002 označeným ako „Upozornenie na porušenie volebného zákona – odpoveď“ predsedníčka komisie Ing. D. H. oznámila Á. A., že „(...) Po prejednaní predmetného upozornenia dňa 6. 12. 2002 okresná volebná komisia vzala upozornenie na vedomie a konštatovala nasledovné:

Okresná volebná komisia nie je v zmysle § 13 ods. 4 zákona SNR č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí príslušným orgánom na riešenie podaní na porušenie volebného moratória politickými stranami, resp. fyzickými osobami. Napriek uvedenému boli vykonané nasledovné opatrenia:

- k bodu 1 upozornenia: Členovia OVK na základe telefonického podnetu navštívili volebnú miestnosť volebného okrsku č. 8 v Dunajskej Strede (budova Mestského kultúrneho strediska). Informačné materiály boli pred budovou odstránené.

- k bodu 2 upozornenia: Členovia OVK pri návštevách jednotlivých volebných okrskov v meste Dunajská Streda nezistili rozširovanie a výskyt fotokópií článku spravodajskej agentúry ČTK.

K vyriešeniu ďalších bodov upozornenia Okresná volebná komisia odporúča obrátiť sa na orgány činné v trestnom konaní, resp. príslušné súdne orgány“.

5. Česká spravodajská agentúra ČTK 5. decembra 2002 vydala správu, podľa ktorej „Další obvinění hrozí senátoru a zároveň řediteli televize Nova V. Ž. v případě, že Senát dá policii souhlas k jeho stíhání. Kromě tři dřívějších obvinění prověřovala policie u Ž. ještě tři jiná podezření. Vedle dalšího poškozování věřitele jde o zkrácení daně, poplatku

a podobné povinné platby kvôli převodu obchodného podílu ve společnosti CET 21. Vedle Ž. a jeho bývalého právníka A. R. jsou podezřelí i čtyři akcionáři CET 21.

Ž., R., P. H., V. V., F. G. a J. A. jsou podezřelí, že ošidili stát o víc než 53,5 miliónů korun, vyplývá z policejní zprávy pro Senát, kterou má ČTK k dispozici. Podle ní se Ž. s muži dohodl, že na něj převedou 43,31 procentní obchodní podíl v CET 21 za asi pět miliónů dolarů. Přestože jim Ž. zaplatil, podle policie následnými transakcemi předstírali, že se vyrovnali akciemi. V daňových přiznáních za rok 1996 podle policie neuvedli pravdu. (...) Žádostí policie o vydání Ž. ke stíhání se bude zřejmě v lednu zabývat senátní mandátový a imunitní výbor. Dokud Senát nerozhodne, nemůže vyšetřování vůči Ž. pokračovat“.

6. Táto správa spravodajskej agentúry ČTK vyšla aj v piatkovom vydaní (zo 6. decembra 2002) denníka Nový čas, z ktorého podľa sťažovateľa bolo na území Dunajskej Stredy rozmiestnených 600 kusov, hoci sa podľa neho predmetný denník distribuuje len na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy.

7. Sťažovateľ pripojil k sťažnosti aj leták obsahujúci túto správu ČTK, v ktorom označené mená vrátane mena sťažovateľa a text, že „*jsou podezřelí, že ošidili stát o víc než 53,5 miliónů korun*“, boli oproti ostatnému textu zvýraznené veľkosťou písma.

8. V hlásení zo služby Mestskej polície v Dunajskej Strede zo 7. decembra 2002 je o. i. uvedené: „*Kontrola volebných okrskov č. 1 - 19. V čase o 12.35 hod. bol vykonaný výjazd na príkaz zást. náč. MsP do volebných okrskov č. 1 a č. 2 za účelom preverenia oznámenia o prideľovaní finančných prostriedkov na ovplyvňovanie volebných výsledkov, v skupine rómskych voličov. Po prízjazde na miesto, žiadna skupina zistená nebola, len vo volebnej miestnosti č. 2 sa nachádzali 2 - 3 voliči*“.

Výpovede svedkov

Á. A.

Svedkyňa, narodená v roku 1969, uviedla, že napísala list zo 6. decembra 2002 pre okresnú volebnú komisiu. Pri mestskom kultúrnom dome v centre Dunajskej Stredy videla 6. decembra prenosné informačné tabule o kandidátovi pánovi P. Každý, kto išiel voliť,

musel prejsť okolo týchto tabúl. Išlo o prenosné tabule, ktoré bolo možné ráno priniesť a večer odniesť. Takto to bolo robené aj počas kampane. Najprv to povedala riaditeľovi kultúrneho domu, potom volala na okresnú volebnú komisiu a keďže sa to neriešilo, nakoniec napísala list. Svedkyňa bola kandidátkou vo volebnom obvode, v ktorom je mestský kultúrny dom, a „*preto som si tieto veci všímala*“. V tom čase už bolo volebné moratórium. Svedkyňa uviedla, že nezistovala ďalšie skutočnosti.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov svedkyňa k tomu dodala, že „*už v nasledujúci deň 7. 12. tam tieto prenosné informačné tabule neboli*“. Podľa svedkyne išlo o dve prenosné informačné tabule asi 1,20 m veľké s kandidátmi Strany maďarskej koalície (ďalej len „SMK“), za ktorú kandiduje pán P. Svedkyňa potvrdila, že približne 20 m od miesta, kde boli prenosné tabule s pánom P., bol billboard s pánom H. na bočnej strane jednej budovy. Svedkyňa uviedla, že bola aktívna vo volebnej kampani kandidáta H., že všetky plagáty pána H. boli vylepované počas kampane a pred začatím volebného moratória, že „*vylepené plagáty samozrejme ostali, tie sme neodstraňovali*“.

K bodu 2 listu týkajúceho sa letáčikov, ktorými sa mali rozširovať informácie o kandidátovi H. na pošte, na súde aj v poštových schránkach, svedkyňa uviedla, že otec jej povedal, že videl letáčky aj nejaké autá, ako roznášali takéto letáčky, ktoré mal aj v schránke. Každý toto vedel; veľmi sa to od rána rozšírilo po Dunajskej Strede. Svedkyňa uviedla „*Ja som ešte 5. 12. dostala SMS správu na mobil v znení - Váš kandidát je na strane teletextu ČT - a že - všetci sú takí istí*“.

Ing. D. H.

Svedkyňa, narodená v roku 1961, riaditeľka pobočky Akadémie vzdelávania v Dunajskej Strede, uviedla, že bola predsedníčkou okresnej volebnej komisie; pamätala sa, že dostali upozornenie na porušenie volebného zákona. Členovia okresnej volebnej komisie to boli prešetriť na mieste samom a na základe ich zistení potom odpoveď podpísala. Ona na mieste prešetrovania nebola, konkrétne tam bol pán podpredseda P. P. a Ž. P., syn pána starostu. Títo dvaja prešetrovali obidve informácie. Podľa vedomostí svedkyne plagáty boli odstránené pred budovy, avšak nevedela „*uviesť konkrétne, o čo išlo*“. Svedkyňa ďalej

uviedla, že pod vyjadrením „*nezistili rozširovanie a výskyt fotokópií a výskyt spravodajskej agentúry ČTK*“ sa malo na mysli, že členovia okresnej volebnej komisie robili výjazdy do jednotlivých volebných okrskov a žiadnu takúto skutočnosť nezistili.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov svedkyňa uviedla, že okrem sťažnosti pani A. nemali žiadne podanie. Okrem uvádzaných skutočností sami nič nezistili. Svedkyňa uviedla, že to, kto pôjde vo dvojici na vykonávanie výjazdových kontrol, bolo určené ešte na začiatku a určili to spoločne v komisii. Snažili sa o to, aby vždy bol buď predseda, alebo podpredseda prítomný vo volebnej miestnosti. Členov bolo 5.

Na otázku, či svedkyňa nepripadá neobjektívne, že na prešetrovanie sťažnosti týkajúcej sa kandidáta P. P. určili člena komisie Ž. P. - jeho syna, svedkyňa uviedla: „*Nie. Oni objektívne zistili a odstránili tabuľu.*“

Svedkyňa napokon uviedla, že počas volieb až do konca nemala informáciu o tom, čo spravodajská agentúra ČTK publikovala o kandidátovi MUDr. H.. Až potom sa o tom dozvedela z televízie.

Mgr. O. I.

Svedok, narodený v roku 1968, uviedol, že bol počas volieb 6. a 7. decembra 2002 predsedom mestskej volebnej komisie a že žiadne námietky neboli hlásené proti priebehu volieb, ani písomné, ani ústne, ani telefonické. Všetko bolo v poriadku. Voľby prebiehali normálne.

Na otázku týkajúcu sa úloh mestskej volebnej komisie a rozsahu kontroly nad voľbami svedok uviedol, že členovia mestskej volebnej komisie mali rozdelené volebné okrsky a chodili to osobne kontrolovať. Do každého okrsku chodili počas oboch dní kontrolovať vo dvojici. Nič sa nezistilo. Svedok nemal vedomosť „*o ničom takom (...), že pani K. mala telefonovať náčelníkovi mestskej polície o tom, že sa dávajú peniaze Rómom*“. Svedok uviedol, že o žiadnej takej skutočnosti nepočul a nevie.

J. H.

Svedok, narodený v roku 1966, súkromný podnikateľ, uviedol, že bol v predchádzajúcom volebnom období poslancom a sám prijal iniciatívu podporiť kandidátov SMK vo voľbách 6. a 7. decembra 2002 tým, že zhotovil so svojimi zamestnancami 5 prenosných tabúľ, kde boli nalepené plagáty kandidátov za poslancov SMK a kandidáta za starostu pána P. So svojimi zamestnancami zabezpečil aj rozvoz týchto tabúľ na určené miesta, a to asi týždeň pred voľbami. Potom ich tesne po voľbách z týchto miest zobrali. Svedok potvrdil, že takáto tabuľa bola aj pred kultúrnym strediskom. Nepamätal sa však, kedy bola táto tabuľa odvezená, robili to jeho zamestnanci. Vedľa vchodu do kultúrneho strediska je reštaurácia a táto tabuľa bola umiestnená pred vchodom do reštaurácie. Je to vzdialené od vchodu do kultúrneho strediska asi 200 - 300 m. Svedok uviedol, že ani 6., ani 7. decembra nebol prítomný v Dunajskej Strede.

Na otázku, či mal svedok každý večer uvedené prenosné informačné tabule ukladať „na dvor bazáru Sisi“, svedok uviedol, že *„pôvodne taký úmysel bol, ale keďže tabule majú 60 kg, nebolo to možné (...) je možné, že prvý večer, ale neviem ktorý, sa tabule odniesli na uvedený dvor“*.

Š. P.

Svedok, narodený v roku 1965, podnikateľ, člen okresnej volebnej komisie, uviedol, že sa pamätá, že pani A. dala písomné oznámenie na okresnú volebnú komisiu, v ktorom písala o „neférovosti“. Spomínala článok od ČTK, jeho rozširovanie po meste a okrskoch a ešte ďalší problém s vylepovaním plagátov. Uviedol, že to prešetrovali, už nevie presne kto, a nič nezistili. Myslí, že sa z jedného miesta plagát odstránil. Svedok to nezabezpečoval, ale vedel, že to bolo pred kultúrnym domom. Svedok uviedol, že nezistili, že by sa po meste rozširovali informačné materiály, letáky ČTK, na pošte neboli žiadne kontroly, kontroly boli v označených volebných miestnostiach a v ich okolí.

K. M.

Svedkyňa, narodená v roku 1955, uviedla, že pracuje ako predavačka v potravinách na adrese Smetanový háj a za ich obchodom je volebná miestnosť, asi 2 minúty chôdzou.

V sobotu od 6. do 20. h pracovala v obchode, keď cca o 13.30 h videla pred obchodom zhromažďovať sa Rómov a jeden prišiel do obchodu, aby mu rozmenila dve 1 000-korunové bankovky na 100-korunové. Opýtala sa, prečo sa zhromaždili, a povedal jej, že idú hlasovať, že Rómovia dostávajú 100 Sk. Pýtala sa, či vedia, za koho majú ísť hlasovať, a povedal jej, že každý vie, že má vyznačiť číslo pre pána P. Potom videla, že odišli k volebnej miestnosti. O chvíľu sa vrátili a videla, ako im dotyčný pán rozdával 100 Sk. Ešte raz prišiel dotyčný pán, ktorého pozná z videnia, rozmeniť 1 000 Sk. Potom Rómovia prišli do obchodu a každý si za 100 Sk kupoval nejaké potraviny. *«Spolu so mnou bola v obchode aj kolegyňa C. E., ktorá pracovala celý deň ako ja. Ona to taktiež môže potvrdiť, lebo to videla, počula. Pamätám sa, že sa ešte toho pána pýtala: „Keby sme sa aj my postavili do radu a dostali tak 100 Sk?“. Pán povedal, že nie.»*

Na otázky právnych zástupcov účastníkov svedkyňa dodala, že vie, že ten pán hovoril o tom, že peniaze má od syna pána P. To ma prekvapilo a o týždeň, keď ten pán prišiel opäť do obchodu, som sa ho to opäť opýtala a on mi to potvrdil. Videla dotyčného pána, ako s celou skupinou ide k ľudovej škole, a videla ich až po schody prichádzať. Do volebnej miestnosti ich nevidela vstúpiť. V skupine bolo cca 30 ľudí. *„Ja som nevidela ďalšie skupiny v ten deň, že by sa zhromažďovali. Toto bola jediná skupina, ktorú som videla okolo 13.30 h.“*

E. C.

Svedkyňa, narodená v roku 1950, uviedla, že pracovala ako predavačka v potravinách na sídlisku Sever, kde ako pokladníčka pracovala pani M. Svedkyňa sa pamätala na to, že v sobotu niekedy medzi jednou až druhou hodinou pred skončením volieb sa pred predajňou zhromaždila skupina Rómov, asi 30, z ktorých jeden si prišiel do predajne rozmeniť tri 1 000-korunové bankovky. Kolegyňa sa ich zo zvedavosti opýtala, prečo sa zhromaždili. Dotyčný jej povedal, že dostanú 100 Sk za to, aby išli voliť pána P. Kolegyňa sa ešte spýtala, ako to budú vedieť? Povedali, že vedia, čo majú zakrúžkovať, teda aké číslo majú zakrúžkovať. Toto počula na vlastné uši.

Na otázky právnych zástupcov svedkyňa uviedla, že osobne videla rozdávanie peňazí. Po tom, ako sa Rómovia vrátili pred predajňu, boli im rozdávané peniaze. Potom aj prišli do obchodu a skoro všetky peniaze tam minuli. Videla ich ísť smerom k volebnej miestnosti po rozmenení tej 1 000-korunové bankovky. Nevidela ich vstúpiť do volebnej miestnosti, lebo z obchodu to nie je vidieť. Rómovia sami povedali, že idú voliť preto, lebo dostanú za to peniaze. O chvíľu sa vrátili pred predajňu. Inú skupinu Rómov nevidela, že by sa im rozdávali peniaze. Svedkyňa upresnila vyjadrenie, že tam bolo asi 30 Rómov: „*Myslím si to. Snažila som sa ich spočítať. Viem to podľa toho, že tritisíc korún rozmenili.*“

Napokon svedkyňa na otázku dodala, že najprv prišiel jeden pán rozmeniť dve tisíckorunové bankovky a potom prišiel rozmeniť ešte jednu tisíckorunovú bankovku; „*s pánom sme sa v predajni rozprávali obidve, ja i M. Ešte sme sa ho pýtali, či nemôžeme dostať aj my, keď pôjdeme voliť*“.

O. B.

Svedkyňa, narodená v roku 1938, dôchodkyňa, uviedla, že bola predsedníčkou okrskovej volebnej komisie v druhom obvode v ľudovej škole umenia. Voľby prebehli riadne, žiadna mimoriadna udalosť sa nevyskytla. Svedkyňa uviedla, že bola stále prítomná vo volebnej miestnosti, a to aj v sobotu až do konca. Rómski občania prišli voliť do našej volebnej miestnosti počas obidvoch dní. Do volebnej miestnosti chodili voliť rodiny po dvoch, po troch, väčšie skupiny občanov neboli voliť, platí to aj o Rómoch. V ich volebnej miestnosti mali málo voličov.

Na otázku sudcu svedkyňa uviedla: „*Pamätám sa, že my sme už čakali na ukončenie volieb (...). Myslím, že to bola 1/2 – 3/4 hodina pred ukončením. V tom čase tých dvoch hodín pred ukončením boli Rómovia voliť. To viem určite, že boli Rómovia voliť (...) asi 10, viac nie*“.

Na otázky právnych zástupcov účastníkov svedkyňa uviedla, že z volebnej miestnosti vidieť vonku pred školu a môže potvrdiť, že žiadna väčšia skupina sa pred volebnou miestnosťou nezhrmala. Svedkyňa uviedla, že miesto, kde sa nachádza volebná

miestnosť, veľmi dobre pozná. Na miesto pred potravinami z volebnej miestnosti nevidieť. Rómovia bývajú prevažne v tom volebnom obvode, pre ktorý pôsobila ich volebná komisia. Bývajú v poslednom bloku, za ním sú už polia. Svedkyňa dodala: „*Ale Rómovia mohli ísť voliť aj do vedľajšej volebnej miestnosti pre volebný okrsk č. 1, pričom táto volebná miestnosť bola približne 30 m vzdialená od našej volebnej miestnosti.*“ Podľa svedkyne z oprávnených voličov, ktorí prišli do ich volebnej miestnosti voliť, t. j. 407 voličov, bolo voliť asi 10 - 12 % Rómov.

V. K.

Svedkyňa, narodená v roku 1949, vedúca oddelenia vnútornej správy Mestského úradu v Dunajskej Strede, uviedla, že vie, k čomu má vypovedať. V druhý deň volieb mala domov telefonát približne o 13. h od R. K., ktorý jej povedal, že v časti Sever 2, kde sú dva volebné obvody, a to č. 1 a č. 2, teda v ľudovej umeleckej škole a základnej škole, ľudia poverení pánom H. rozdávali Rómom peniaze. Prisľúbila, že to oznámi polícii. Aj to oznámila pánu M.

Na otázku, prečo pán K. zavolať jej, a nie rovno na políciu, svedkyňa uviedla: „*asi preto, že už 36 rokov pracujem na sociálnom útvare a mám na starosti aj Rómov a veľmi dobre s nimi vychádzam*“. Svedkyňa ďalej uviedla, že „*ako vedúca oddelenia vnútornej správy bola som zodpovedná za organizáciu volieb. Nebola som členkou mestskej volebnej komisie*“. Svedkyňa iný rušivý moment ako tento telefonát už nezistila.

R. M.

Svedok, narodený v roku 1954, zástupca náčelníka mestskej polície, uviedol, že mal službu 6. aj 7. decembra a 7. decembra okolo 13. h volala pani K., vedúca vnútornej správy mestského úradu, že dostala telefonát, podľa ktorého nejakí ľudia poverení pánom H. rozdávali peniaze Rómom, aby šli voliť pána H. Svedok zavolať hliadku, aby sa tam šli pozrieť. V časti Sever 2 boli dva volebné okrsky, a to č. 1 a č. 2, kde je základná a ľudová umelecká škola, kde boli volebné miestnosti. Hliadka mu po čase oznámila, že nič nezistila, všetko prebieha normálne, že vo volebných miestnostiach je 5 - 6 ľudí a nič také sa nedeje. Osobne to oznámil mestskej volebnej komisii. Svedok uviedol, že z titulu funkcie nemá

žiadnu informáciu o rušivých momentoch s rómskymi obyvateľmi okrem tohto jedného telefonátu, ktorý sa nepotvrдил.

Na otázku právnych zástupcov účastníkov svedok dodal, že *„hlásenie od pani K. som dostal na pevnú linku, ktorá je na mestskom úrade na čísle 552 64 87, a pani K. mi volala z domu. Myslím si, že to bolo okolo 13. h.“*

Svedok po nahliadnutí do „Hlásenie zo služby zo 7. decembra 2002“, kde sa uvádza čas 12.35 h pri vykonanom výjazde na príkaz zástupcu mestskej polície, pripustil, že *„sa mýlim o tých 10 - 15 minút“*. Svedok napokon uviedol: *„Okrem oznámenia od pani K. iný rušivý moment počas obidvoch dní volieb nám na mestskú políciu hlásený nebol.“*

Právne okolnosti veci

Kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané (§ 30 ods. 2 volebného zákona).

Umiestňovať plagáty a iné nosiče informácií na verejných priestranstvách počas kampane možno len na miestach vyhradených obcou. Vyhradená plocha musí zodpovedať zásadám rovnosti politických strán a nezávislých kandidátov. Miesta na umiestňovanie plagátov alebo iných nosičov informácií vymedzí obec svojím všeobecne záväzným nariadením (§ 30 ods. 10 volebného zákona).

V čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat' alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom (§ 30 ods. 11 volebného zákona).

III.

Predmetom konania na základe prijatej sťažnosti je návrh na vyhlásenie napadnutých volieb za neplatné, pretože podľa sťažovateľa došlo k porušeniu volebného zákona a jeho

ústavou zaručeného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ktorý znie: „Občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.“

Návrhy a vyjadrenia účastníkov konania

1. Odporca na námietku sťažovateľa, že nebol odstránený plagát pri vchode do reštaurácie, uviedol (vyjadrenie z 13. februára 2003), že na tento plagát sa sťažovateľ neodvolal v liste zo 6. decembra 2002 adresovanom okresnej volebnej komisii. Naopak, podľa odporcu veľký billboard sťažovateľa bol umiestnený cca 10 m od vchodu do volebnej miestnosti v mestskom kultúrnom dome počas volebnej kampane a počas volieb.

1.1 Ďalej odporca uviedol, že správa ČTK o trestnom stíhaní V. Ž. a spol. vrátane sťažovateľa prebehla takmer vo všetkých masovokomunikačných prostriedkoch, napr. v teletexte ČT1, rádiu TWIST, TA3, denníku NOVÝ ČAS, káblovej televízie UPC atď. Odporca k tomu uviedol, že „*takúto vec by nedokázal zariadiť a vybaviť aj keby sa snažil*“ a že s rozširovaním denníka NOVÝ ČAS a letákov s touto tematikou do poštových schránok, na verejných priestranstvách atď. nemá nič spoločné.

1.2 Odporca o vyhlásení rómskych obyvateľov Dunajskej Stredy, že dostali odmenu 100 Sk od jeho syna za jeho voľbu, uviedol, že „*uvedené obvinenie sa nezakladá na pravde*“.

1.3 Podľa odporcu to bol sťažovateľ, ktorý „*porušoval volebné moratórium, o čom sa nezmieňuje*“. V tejto súvislosti poukázal najmä na to, že ešte dva mesiace po skončení volieb plagát s fotografiou sťažovateľa „*visí na jednom z dvoch vchodových dverí gymnázia vedúcich do miestnosti volebného okrsku č. 4*“, že jeho „*agenti počas volieb organizovali a finančnou hotovosťou 100 Sk odmeňovali rómskych obyvateľov Dunajskej Stredy, aby volili navrhovateľa ako kandidáta na post primátora (...)*“.

2. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v reakcii (z 22. apríla 2003) na toto vyjadrenie odporcu o. i. uviedol, že ovplyvňovanie rozhodnutia obyvateľov mesta

Dunajská Streda zo strany odporcu rozdávaním finančných čiastok bolo priamym zásahom do volebného práva občanov mesta Dunajská Streda. Týmto zásahom došlo k spochybneniu inštitútu slobodných komunálnych volieb. Takéto ovplyvňovanie a podplácanie obyvateľov mesta Dunajská Streda sa neuskutočnilo len rozdávaním finančnej čiastky 100 Sk v deň konania volieb rómskym obyvateľom mesta, ale aj rozdávaním finančných príspevkov vo výške 500 Sk cca 300 dôchodcom pozvaným na stretnutie s odporcom, ktoré sa konalo 28. novembra 2002.

Sťažovateľ označil vyjadrenia odporcu o tom, že *„navrhovateľovi agenti počas volieb organizovali a finančnou hotovosťou 100,- Sk odmeňovali rómskych obyvateľov Dunajskej Stredy, aby volili navrhovateľa ako kandidáta na post primátora“*, za účelové a vykonštruované. Sťažovateľ uviedol, že *„nemal a ani do dnešného dňa nemá vedomosti o tom, že by v jeho mene nejaké osoby rozdávali finančné čiastky s cieľom, aby rómski obyvatelia jemu odovzdali svoje hlasy, on k takému činu nikoho nevyzval, s takouto žiadosťou sa na nikoho neobrátil a ani neposkytol k tomu potrebné finančné prostriedky“*.

2.1 V súvislosti so správou o trestnom stíhaní V. Ž. a jeho spoločníkov sťažovateľ uviedol, že *„nepopiera šírenie tejto správy masovokomunikačnými prostriedkami, ale šírenie tejto správy vo forme zoskenovaného článku zo spravodajskej agentúry ČTK vhadzovaním do poštových schránok obyvateľov mesta Dunajská Streda počas volebného moratória. Mená stíhaných osôb boli v článku vyznačené výraznými, niekoľkokrát zväčšenými písmenami s cieľom, aby meno MUDr. P. H. už pri prvom letmom pohľade upútalo na seba pozornosť. Takýto hrubý zásah do uverejnenej správy a jej následné rozširovanie medzi obyvateľmi mesta Dunajská Streda nemožno ináč kvalifikovať ako vážne a ničím neospravedliteľné porušenie volebného moratória na úkor MUDr. P. H.“*. Podľa sťažovateľa *„Jednoznačným úmyslom takéhoto konania bolo poškodenie dobrého mena sťažovateľa a zneistenie obyvateľov mesta Dunajská Streda pri rozhodovaní o kandidátovi, ktorému odovzdajú svoj hlas tesne pred odovzdaním svojho hlasu vo voľbách na funkciu primátora mesta. Takýto čin sám o sebe a zároveň s ďalšími skutočnosťami mohol vážne ovplyvniť konečný výsledok volieb“*.

2.2 Podľa sťažovateľa odporca sám potvrdil, „že plagáty kandidáta na funkciu primátora Ing. P. P. a na poslancov za Stranu maďarskej koalície boli na podnet navrhovateľa odstránené“. Ďalej podľa neho „Týmto potvrdením nesporne potvrdzuje aj skutočnosť, že umiestnením resp. neodstránením týchto plagátov pred začatím volieb došlo k porušeniu volebného zákona a toto porušenie bolo odstránené až po oznámení navrhovateľa, zaslanom Okresnej volebnej komisii. Skutočnosť, že navrhovateľ sa na plagát umiestnený pri vchode do reštaurácie (ktorá sa nachádza v budove, v ktorej bola umiestnená volebná miestnosť) vo svojom liste zo 06. 12. 2002 adresovanom Okresnej volebnej komisii neodvolal, ešte neznamená, že nebol porušený volebný zákon“.

2.3 Ďalej sťažovateľ uviedol, že jeho „Billboard“, ktorý sa spomína vo vyjadrení odporcu, „sa nenachádzal v bezprostrednej blízkosti volebnej miestnosti, nakoľko bol umiestnený na cca 80 metrov od Mestského kultúrneho strediska na opačnom konci námestia“.

K tvrdeniu odporcu, že „Navrhovateľ porušoval volebné moratórium, o čom sa nezmieňuje“, a k fotografii vyhotovenej vo februári 2003 zachytávajúcej plagát, ktorý visí na jedných z dvoch vchodových dverí gymnázia vedúcich do miestnosti volebného okrsku č. 4, sťažovateľ uviedol, že „Aj z fotokópie tejto fotografie je evidentné, že predmetný plagát bol viacnásobne prelepený a následne neskoršie lepené plagáty boli čiastočne odtrhnuté, pričom nepreukazuje žiadne porušenie volebného zákona. Na základe takéhoto dôkazu hovoriť o porušení volebného zákona je zo strany pána P. len neúspešným pokusom o odpútanie pozornosti od porušení volebného zákona, ktoré sa skutočne stali“.

2.4 Ďalej sťažovateľ uviedol, že „(...) sa nejedná o to, či za jednotlivými porušeniami stojí pán P., či niekto iný. Neskúmame to, ktoré porušenia boli zapríčinené či zavinené zo strany pána P., ale to, či sa tieto porušenia stali a mohli ovplyvniť výsledok volieb! Keďže naša právna úprava porušenie volebného zákona nesankcionuje, jediným právnym prostriedkom na uplatnenie právnej ochrany kandidáta, ktorého zvolenie do orgánu miestnej samosprávy mohla do veľkej miery ovplyvniť neústavnosť a nezákonnosť volieb, je podanie ústavnej sťažnosti pre neústavnosť a nezákonnosť volieb podľa článku 129 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky v spojení s paragrafom 59 a nasl. zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov“.

Podľa sťažovateľa ústavný súd *«musí vysloviť jednoznačné stanovisko k týmto porušeniam, a tým preventívne pôsobiť k tomu, aby sa v budúcnosti takéto porušenia a vytvorenie protiústavného stavu neopakovali. Z pochopiteľných dôvodov bude skúmať aj mieru zavinenia jednotlivých subjektov a najmä pravdivosť tvrdení o porušení Ústavy Slovenskej republiky a platných právnych predpisov, preto treba poukázať na to, že pán P. nespochybňuje ani nepopiera to, že sa porušenia stali! Existujúce fakty a dôkazy, ktoré sme Vám predložili a ktoré nemožno poprieť svedčia o tom, že porušenia boli takého veľkého rozsahu, že inštitút slobodných komunálnych volieb sa vážne poškodil. V dôsledku ovplyvňovania rozhodnutia obyvateľov Mesta Dunajská Streda počas volebného moratória bolo porušené aktívne volebné právo voličov. Taktiež došlo k porušeniu pasívneho volebného práva sťažovateľa byť volený do funkcie primátora mesta, pretože neboli vytvorené rovnaké podmienky pre „jeho“ voličov. V dôsledku týchto skutočností voľby do funkcie primátora Mesta Dunajská Streda konané dňa 6. a 7. decembra 2002 nemožno nazvať slobodnými voľbami!».*

3. Ústavný súd poskytol každému z účastníkov možnosť, aby sa prostredníctvom svojich právnych zástupcov mohol k písomným vyjadreniam druhej strany ešte písomne vyjadriť a aby v nadväznosti na vykonané dokazovanie výsluchmi svedkov mohol navrhnúť jeho doplnenie, resp. vyjadriť sa k takémuto návrhu, ktorý podal druhý účastník konania. Obaja účastníci túto možnosť opakovane aj využili. Podstatný obsah týchto vyjadrení účastníkov konania je zhrnutý v nasledujúcich bodoch 3.1 (vyjadrenia právneho zástupcu odporcu) a 3.2 (vyjadrenia právnej zástupkyne sťažovateľa).

3.1 Odporca uviedol, že je nepravdivé tvrdenie sťažovateľa, že *„Ing. P. P. svojvoľne rozdal cca 300 dôchodcom finančné príspevky vo výške 500,- Sk“*, pretože ide *„(...) o formu sociálnej podpory občanom mesta v dôchodkovom veku, ktorá sa vypláca od roku 1991 z rozpočtu mesta Dunajská Streda na základe každoročného uznesenia mestského zastupiteľstva, ktorým sa schvaľuje mestský rozpočet“*.

Podľa odporcu „nedostatky, ktoré vznikli počas volebného moratória nemohli vzhľadom na svoj minimálny rozsah akýmkoľvek spôsobom narušiť priebeh ako aj výsledok volieb do orgánov miestnej samosprávy mesta Dunajská Streda“.

Odporca priložil „telekomunikačný výpis odchádzajúcich volaní z telefónneho čísla evidovaného na manžela svedkyne V. K.“, ku ktorému uviedol, že „výpis bol vyžiadaný za účelom potvrdenia svedeckej výpovede, predovšetkým v časti, že dňa 07. 12. 2002 približne o 13.00 hod. telefonovala na mestskú políciu na základe oznámenia, že pri volebných obvodoch č. 1 a č. 2 dochádza k narúšaniu priebehu volieb, spôsobom, ktorý bližšie rozviedla vo svojej výpovedi“.

Odporca ďalej uviedol, že „Šírenie diskreditačných informácií prostredníctvom letákov nebolo nijakým spôsobom preukázané. Uvedené tvrdenie je založené len na jedinej, aj to nepriamej výpovedi p. Á. A. Ďalší doteraz vypočutí svedkovia, napriek tomu, že boli súdom vyzvaní, aby sa vyjadrili k možným skutočnostiam, ktoré by mohli narušiť priebeh volieb, nemali vedomosť o uvedených tvrdeniach. Zároveň opätovne poukazujeme na skutočnosť, že uvedené tvrdenia prešetrovala počas volieb okresná volebná komisia, ktorá však v tomto smere nezistila žiadne porušenie zákona (...) K otázke kupovania hlasov voličov rómskej národnosti uvádzame, že ide podľa nášho názoru o účelovo vykonštruované skutočnosti, od ktorých sa plne dištancujeme. Máme za to, že ide len o spôsob, ktorým sa navrhovateľ snaží spochybnit' zákonnosť volieb, a to formou informácií založených na nepriamych svedeckých výpovediach (...) Je zrejmé, že zákon neprikazuje, aby pred začiatkom volebného moratória boli odstránené akékoľvek verejne viditeľné informácie o kandidátoch (teda aj prenosné)“. Odporca k tomu ešte dodal, že „Z hľadiska možnosti ovplyvnenia voličov uvádzame, že tieto materiály boli bezodkladne odstránené, čo minimalizovalo možnosti bezprostredného vplyvu. Zároveň, v dôsledku predvolebnej kampane sa informačné materiály o jednotlivých kandidátoch, čiže aj o navrhovateľovi nachádzali po celom meste a sprevádzali voličov, ktorí sa rozhodli aktívne využiť svoje volebné právo. V tomto prípade akákoľvek argumentácia, že takýmto konaním mohlo dôjsť k ovplyvneniu výsledku volieb významným spôsobom je účelová a neodôvodnená, a to aj z toho dôvodu, že išlo len o krátke narušenie volieb v jednom z 19. volebných okrskov, kde v 18 okrskoch s nadpolovičnou väčšinou vyhral náš mandant“.

Odporca ďalej uviedol, že „*dôkazné bremeno pri volebnej sťažnosti znáša sťažovateľ (PL. ÚS 17/94). Povinnosť sťažovateľa spočíva v predložení exaktných dôkazov preukazujúcich nielen samotné porušenie priebehu volieb, ale také porušenie, resp. nezákonné konanie, ktoré predstavuje hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb, ktoré má priamy vplyv na výsledok volieb (...) ktoré odôvodňuje záver o inom výsledku volieb než bol vyhlásený. Preukazovaný nedostatok musí byť zároveň aspoň relatívne kvantifikovateľný, konkrétne v tomto konaní t. z. preukázanie resp. vytvorenie odôvodnených záverov, že v prípade absencie porušenia zákona, by došlo k zvoleniu iného kandidáta (...)*“.

Podľa odporcu „*celý návrh na preskúmanie zákonnosti a ústavnosti je založený na nepodložených tvrdeniach a nepriamych svedeckých výpovediach. Sme toho názoru, že aj v prípade, ak by Ústavný súd akceptoval niektoré námietky navrhovateľa smerujúce k porušeniu volebného moratória, v žiadnom prípade nejde o skutočnosť, ktoré by mohli ovplyvniť konečný výsledok volieb. Práve táto skutočnosť by mala byť dôležitá pre rozhodnutie o veci samej. Samotné voľby predstavujú najzákladnejšie ústavné právo v demokratickej spoločnosti a je rozumné predpokladať, že občania, ktorí sa rozhodli využiť uvedené právo, konali tak s presvedčením, že ich rozhodnutie je správne a bolo by mylné domnievať sa, že v poslednej chvíli zmenili svoje zmysľanie na základe nejakého plagátu, billboardu alebo prenosnej informačnej tabule*“.

3.2 Sťažovateľ k tvrdeniam R. K. (ako aj ďalších členov jeho rodiny) v čestnom vyhlásení, podľa ktorého mali ľudia poverení navrhovateľom rozdávať rómskym občanom peniaze na sídlisku Sever II v blízkosti volebných miestností v druhý deň volieb, t. j. 7. decembra 2002, uviedol, že „*takéto tvrdenie sa nepotvrdilo ani výpoveďou p. M., ktorá v ten deň až do 20.00 hod. pracovala v obchode nachádzajúcom sa na sídlisku Sever II v blízkosti volebných miestností, ani výpoveďou p. M., zástupcu náčelníka mestskej polície, ktorý za účelom preverenia tohto tvrdenia vyslal k príslušným volebným miestnostiam policajnú hliadku. Policajná hliadka nezistila rozdávanie peniazov rómskym občanom ľuďmi poverenými navrhovateľom. Vzhľadom na túto skutočnosť navrhovateľ netrvá na vypočutí p. R. K., nakoľko jeho tvrdenia sa nepreukázali (...)*“.

Podľa sťažovateľa fakty: šírenie informácií o navrhovateľovi v jeho neprospech prostredníctvom letákov obsahujúcich upravenú správu o trestnom stíhaní navrhovateľa, porušenie volebného moratória, a to umiestňovaním plagátu propagujúceho Ing. P. v priebehu volieb pred budovou mestského kultúrneho domu, v ktorom sa nachádzala volebná miestnosť, „kupovanie“ si voličov, a tým vytvorenie výhodnejšieho postavenia vo voľbách oproti ostatným zúčastneným kandidátom sú závažným porušením volebného zákona a ústavy, čoho dôsledkom bolo ovplyvnenie celkového výsledku volieb a vytvorenie protiústavného stavu vo voľbách.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že *«je nesporným faktom vyplývajúcim z tvrdení obidvoch účastníkov konania a z vykonaného dokazovania, že takéto porušenia sa stali a že boli takej závažnej povahy, že narušili inštitút slobodných komunálnych volieb, ako aj inštitút rovného pasívneho práva garantovaného občanom Slovenskej republiky v článku 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Uvedené porušenia mali spoločne taký silný synergický efekt, že ovplyvnili celkový výsledok volieb. Ich posudzovanie by sa nemalo obmedziť len na faktické zisťovanie priamej súvislosti medzi konkrétnym výsledkom volieb a uvedenými porušeniami volebného zákona a Ústavy Slovenskej republiky. Povaha predmetných porušení je totiž viac než len právna. Je predovšetkým etická. V prípade, ak právny poriadok Slovenskej republiky neumožňuje poskytnúť ochranu občanom Slovenskej republiky, ktorí by sa v budúcnosti chceli uchádzať o zvolenie do niektorej z verejných funkcií, a zaručiť im rovnaké podmienky, „kupovanie si voličov“ sa stane v budúcnosti nástrojom manipulovania volieb, ktorý sa bude tolerovať v demokratickej spoločnosti neexistenciou účinnej ochrany».*

Sťažovateľ v súvislosti s predloženým „výpisom odchádzajúcich volaní z účastníckej stanice J. K., preukazujúceho telefonický rozhovor medzi V. K. a p. M., zástupcom náčelníka Mestskej polície v Dunajskej Strede, dňa 7. 12. 2002, na základe ktorého oznámila p. K. informáciu o skupine rómskych obyvateľov motivovaných k hlasovaniu za navrhovateľa rozdávaním finančných čiastok“, poukázal „na dĺžku zaznamenaného rozhovoru, ktorá je len 41 sekúnd“. Ďalej k tomu uviedol: „Na účely rozhovoru dvoch ľudí, ktorého obsahom je reprodukovanie získanej informácie, identifikácia osôb i miesta, kde malo dôjsť k rozdávaniu peňazí, považujeme telefonát s dĺžkou 41 sekúnd za príliš krátky.“

Sťažovateľ v písomnom vyjadrení z 15. januára 2004 navrhol doplniť dokazovanie „predložením čestného vyhlásenia p. E. C. a čestného vyhlásenia p. M. S.“ a v tejto

súvislosti uviedol, že «Pravosť podpisu osôb na oboch vyhláseniach bola osvedčená notárom. P. E. C. v čestnom vyhlásení potvrdzuje skutočnosť, že volebné právo vo voľbách, ktoré sú predmetom tejto sťažnosti, vykonala v druhom volebnom obvode spolu so svojim manželom a dcérou dňa 7. 12. 2002, t. j. v sobotu v čase krátko pred skončením volieb. Účelom predloženia tohto vyhlásenia je poukázať na nedôveryhodnosť svedeckej výpovede p. O. B., ktorá bola predsedkyňou volebnej okrskovej komisie v druhom obvode umiestnenom v Ľudovej škole umenia. Svedkyňa O. B. vo svojej výpovedi pred Ústavným súdom dňa 8. 12. 2003 uviedla „... pamätám sa, že my sme už čakali na ukončenie volieb, že už do našej volebnej miestnosti nikto nevstúpil. Myslím, že to bola 1/2 – 3/4 hodina pred ukončením“ (3. strana zápisnice z výsluchu svedkov zo dňa 8. 12. 2003). Právna zástupkyňa navrhovateľa mala vedomosť o tom, kedy bola p. C. voliť so svojou rodinou. Keďže p. C. vypovedala ako svedok pred Ústavným súdom dňa 8. 12. 2003 pred p. B. a z obsahu jej výpovede nevyplývala potreba vypovedať aj o tejto skutočnosti, právna zástupkyňa navrhovateľa navrhla konfrontáciu jej svedeckej výpovede so svedeckou výpoveďou p. B. akonáhle p. B. vypovedala spôsobom uvedeným vyššie. Ústavný súd však nevyhovел návrhu právnej zástupkyne navrhovateľa. Z uvedeného dôvodu právna zástupkyňa navrhovateľa požiadala p. C. o čestné vyhlásenie potvrdzujúce čas jej účasti vo voľbách dňa 7. 12. 2002 (...) Skutočnosť, že do volebnej miestnosti v Ľudovej škole umenia vstúpilo dňa 7. 12. 2002 krátko pred skončením volieb viaceró voličov, potvrdzuje aj vyhlásenie p. S., ktorú telefonicky informovala o dianí pred obchodom s potravinami p. M. Priložené vyhlásenia vyvracajú svedeckú výpoveď p. B. vo vyššie uvedenej časti, a teda poukazujú na to, že svedecká výpoveď p. B. o určitých skutočnostiach nezodpovedala skutočnému stavu.»

Napokon sťažovateľ uviedol, že «S prihliadnutím na vyššie uvedené skutočnosti, ako aj doteraz vykonané dokazovanie, navrhovateľ považuje tvrdenia a skutočnosti uvádzané vo svojom návrhu zo dňa 17. 12. 2002, v písomnom vyjadrení zo dňa 22. 4. 2003 a zo dňa 8. 9. 2003 za dostatočne preukázané jednak predložením písomných listín priložených k uvedeným návrhom, vrátane listín priložených k tomuto vyjadreniu, ako aj výsluchom svedkov uskutočnenom na Ústavnom súde v dňoch 1. 7. 2003 a 8. 12. 2003. Navrhovateľ svoj názor odôvodňuje zhrnutím nasledovných faktov zistených v konaní pred Ústavným súdom:

- ovplyvňovanie vôle rómskych obyvateľov vo voľbách v prospech Ing. P. vyplácaním finančnej odmeny potvrdili svedeckými výpoveďami a príslušnými listinami dve svedkyne, ktoré sa o tejto skutočnosti osobne dozvedeli z rozhovoru s jedným zo zúčastnených rómskych obyvateľov a túto skutočnosť videli aj na vlastné oči;
- svedkyňa p. K. M. sa po uplynutí jedného týždňa od skončenia volieb opätovne opýtala na túto skutočnosť toho istého rómskeho občana, ktorý to znovu potvrdil: „... o týždeň, keď ten pán opäť prišiel do obchodu, som sa ho to opäť opýtala a on mi to potvrdil“ (2. strana zápisnice z výsluchu svedkov zo dňa 1. 7. 2003);
- svedkyňa p. O. B. vo svojej svedeckej výpovedi uviedla, že pred Ľudovou školou umenia sa žiadna väčšia skupina nezdržiavala (3. strana zápisnice z výsluchu svedkov zo dňa 8. 12. 2003); Navrhovateľ túto skutočnosť vysvetľuje tým, že obchod s potravinami, pred ktorým sa následne rómskym občanom rozdávali peniaze je podľa svedeckej výpovede p. M. vzdialený len 2 minúty chôdzou od Ľudovej školy umenia; p. B. nemohla vidieť, či sa rómski občania zdržiavali pred voľbami alebo po voľbách pred potravinami, pretože ako sama uviedla „Na miesto pred potravinami z volebnej miestnosti nie je vidieť“;
- svedkyňa p. K. M. vo svojej svedeckej výpovedi uviedla, že skupina Rómov, ktorú videla pred potravinami dňa 7. 12. 2002 približne o 13.30 hod., smerovala k Ľudovej škole umenia a ďalej uviedla „... videla som ich až po schody prichádzať...“. Ak videla p. M. prichádzať Rómov až po schody Ľudovej školy umenia, je nepravdepodobné, že Rómovia do Ľudovej školy umenia v tom čase nevstúpili, prípadne, že by išli voliť do druhej volebnej miestnosti. Navyše p. B. tiež potvrdila, že Rómovia bývajú prevažne v druhom volebnom obvode, ktorého bola predsedkyňou. V rozpore so svedeckou výpoveďou p. M. sa potom javí svedecká výpoveď p. B., podľa ktorej bolo voliť dňa 7. 12. 2002 v posledných dvoch hodinách pred skončením volieb asi 10 rómskych občanov;
- porušenie volebného moratória umiestňovaním plagátu propagujúceho Ing. P. v priebehu volieb pred budovou Mestského kultúrneho domu, v ktorom sa nachádzala volebná miestnosť, bolo preukázané svedeckou výpoveďou viacerých svedkov (p. Á. A., p. Š. P., p. Ing. D. H.), ako aj listinami (Upozornenie na porušenie volebného moratória a priebehu volieb zaslané Okresnej volebnej komisii p. Á. A., odpoveď na upozornenie pripravené p. Ing. D. H.);

Navrhovateľ zároveň poukazuje na to, že tvrdenia Ing. P. o vyplácaní finančných čiastok „H. ľuďmi“ p. A. K. ml., p. A. K. st., p. R. K. sa nepreukázali. Skutočnosť, že táto informácia nebola pravdivá, potvrdil vo svojej svedeckej výpovedi svedok p. R. M., zástupca náčelníka Mestskej polície, ktorý ihneď na podnet p. V. K. (ktorej volal p. R. K.) vyslal na sídlisko Sever (kde sa podľa vyhlásení K. mali rozdávať peniaze H. ľuďmi) hliadku. P. R. M. vo svojej výpovedi uviedol: „Hliadka mi po čase oznámila, že nič nezistila, všetko prebieha normálne...“ (4. strana zápisnice z výsluchu svedkov zo dňa 1. 7. 2003). Zo zápisnice obsahujúcej hlásenie zo služby vyplýva, že kontrola volebných okrskov č. 1 - 19 bola vykonaná dňa 7. 12. 2002 v čase o 12.35 hod. Vykonanie hliadky dňa 7. 12. 2002 v čase o 12.35 hod. nevyklučuje to, že rómski občania sa zhromaždili pred potravinami v ten istý deň približne o 13.30 hod. tak, ako to vyplýva zo svedeckej výpovede p. M. a p. C.

Podľa sťažovateľa „preukázané skutočnosti, ku ktorým došlo vo voľbách do orgánov samosprávy obcí konaných v Dunajskej Strede v dňoch 6. a 7. 12. 2002, predstavujú závažné porušenia inštitútu slobodných volieb, ako aj inštitútu rovného pasívneho práva, ktoré sú garantované najvyšším zákonom Slovenskej republiky. Povaha predmetných porušení, najmä ovplyvňovanie slobodného rozhodovania voličov vyplácaním finančných odmien, je viac než len právna. Je aj etická a rozhodnutie Ústavného súdu môže tak byť príkladom toho, že účinná obrana proti takýmto praktikám neexistuje, čím sa vytvára priestor pre ich používanie aj v budúcnosti (...)».

Posúdenie predmetu konania – právny názor ústavného súdu

4. Ústavný súd musel v danej veci posúdiť, či skutočnosti, ktoré uviedol sťažovateľ, t. j. šírenie informácií o sťažovateľovi v jeho neprospech počas volieb (v čase zákazu volebnej kampane) prostredníctvom letáku a denníka NOVÝ ČAS obsahujúcich správu o jeho trestnom stíhaní (ďalej aj „skutkové tvrdenie č. 1“), umiestnenie plagátu propagujúceho odporcu počas volieb (v čase zákazu volebnej kampane) pred budovou mestského kultúrneho domu, v ktorom sa nachádzala volebná miestnosť (ďalej aj „skutkové tvrdenie č. 2) a poskytnutie finančnej odmeny voličom za ich hlasy vo voľbách v prospech odporcu počas volieb, t. j. v čase zákazu volebnej kampane (ďalej aj „skutkové tvrdenie č. 3“), a tým vytvorenie výhodnejšieho postavenia vo voľbách oproti ostatným zúčastneným

kandidátom, sú závažným porušením volebného zákona a ústavy, tak ako to tvrdil sťažovateľ, následkom ktorého došlo k ovplyvneniu celkového výsledku volieb a vytvoreniu protiústavného stavu vo voľbách primátora mesta Dunajská Streda konaných 6. a 7. decembra 2002.

5. Uvedené tri skutkové tvrdenia však bolo potrebné najprv posúdiť z toho hľadiska, či a v akom rozsahu ich možno (vzhľadom na protichodné tvrdenia účastníkov konania) považovať za preukázané, a to s ohľadom na vykonané dokazovanie.

Hodnotenie dôkazov

5.1 Ústavný súd konštatuje, že skutkové tvrdenia č. 1 a č. 2 boli uvedené v liste sťažovateľa zo 6. decembra 2002 (pozri bod 3 časti II uznesenia), na ktorý odpovedala listom zo 7. decembra 2002 označeným ako „*Upozornenie na porušenie volebného moratória – odpoveď*“ predsedníčka okresnej volebnej komisie Ing. D. H. (pozri bod 4 časti II uznesenia). Pretože upozornenie je z prvého a odpoveď z druhého dňa volieb, keď výsledky volieb ešte neboli známe a obidve písomnosti nemohli byť preto reakciou na ne, ústavný súd pripísal týmto písomným dôkazom určitú dôkaznú silu a považoval informácie a skutočnosti v nich obsiahnuté *prima facie* za vierohodné.

5.2 V prípade skutkového tvrdenia č. 1 je jeho podstatou rozširovanie správy počas volebného moratória v Dunajskej Strede o tom, že sťažovateľ ako akcionár obchodnej spoločnosti je spolu s ďalšími osobami podozrivý zo „*skrátenej dane*“ v kontexte s vyšetrovaním (hrozbou obvinenia) verejne známej osoby v Českej republike (senátora a zároveň riaditeľa súkromnej televízie). Sťažovateľ, ktorý v sťažnosti nepoprel, že takáto agentúrna správa bola ČTK vydaná, položil v sťažnosti dôraz na tieto okolnosti: a) zvýraznenie mien stíhaných osôb vrátane sťažovateľa oproti ostatnému textu, b) spôsob rozširovania tejto správy – vhadzovanie letáka do poštových schránok, na pracoviskách ako napr. pošta, nemocnica, kaviareň, budova okresného súdu, teda na „*najfrekventovanejších miestach*“, kde denne prechádzajú stovky ľudí, a c) rozširovanie v Dunajskej Strede 600

kusov denníka NOVÝ ČAS - určeného len pre obyvateľov mesta Bratislavy - sympatizantmi odporcu.

Proti existencii letáku so zvýraznením mien dotknutých osôb (celkom šesť osôb) vrátane sťažovateľa a proti tomu, že došlo uvedeným spôsobom k jeho rozširovaniu, ako aj k rozširovaniu denníka NOVÝ ČAS v Dunajskej Strede počas volebného moratória, neboli vznesené žiadne námietky odporcom. Odporca sa rezolútne postavil jedine proti obvineniu, že mal s tým niečo spoločné (pozri bod 1.1 tejto časti uznesenia), a v neskorších vyjadreniach týkajúcich sa hodnotenia vykonaného dokazovania spochybnil preukázanie „šírenia diskreditačných informácií prostredníctvom letákov“ (pozri bod 3.1 tejto časti uznesenia).

Hoci písomná „odpoveď“ predsedníčky okresnej volebnej komisie na list sťažovateľa zo 6. decembra 2002 existenciu letáku ani jeho rozširovanie nepotvrdila, ústavný súd nepochyboval o tom, že k rozširovaniu tejto správy počas volebného moratória v Dunajskej Strede skutočne došlo spôsobom popísaným v sťažnosti. Ústavný súd nemohol prehliadnúť, že v súvislosti s touto časťou „upozornenia na porušenie volebného moratória“ nepredchádzalo „odpovedi“ predsedníčky okresnej volebnej komisie také preverenie, ktoré by vzhľadom na povahu tvrdených skutočností bolo možné považovať za dostatočné (pozri výpoveď svedkov Ing. D. H. a Š. P.). Na druhej strane však ani tvrdenia sťažovateľa neumožnili záver o tom, že za týmto rozširovaním bol odporca alebo jeho sympatizanti. Upozornenie sťažovateľa zo 6. decembra 2002 takéto tvrdenie neobsahovalo a žiadny iný relevantný dôkaz na preukázanie opodstatnenosti takéhoto tvrdenia sťažovateľa nebol v konaní pred ústavným súdom navrhnutý. Obdobne to platí aj o počte letákov, ktorý sa mal inkriminovaným spôsobom použiť, a o rozsahu ich rozširovania prostredníctvom poštových schránok alebo na verejne prístupných miestach. Tvrdenia sťažovateľa boli ohľadne toho neurčité a všeobecné, hoci podľa názoru ústavného súdu bolo v možnostiach sťažovateľa zabezpečiť si aj o rozsahu rozširovania konkrétne informácie a dôkazy.

Ústavný súd už judikoval, že je to predovšetkým sťažovateľ, ktorý v konaní o zákonnosti volieb znáša dôkazné bremeno v tom zmysle, že musí nezákonnosť volieb

nielen namietat', ale svoje tvrdenie aj doložit' exaktnými dôkazmi (pozri napr. PL. ÚS 17/94). Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ ohľadne rozsahu rozširovania inkriminovanej správy prostredníctvom letákov neunesol svoje dôkazné bremeno.

Naproti tomu ústavný súd považoval za preukázané (odporca toto tvrdenie sťažovateľa relevantným spôsobom nepoprel ani nespochybnil), že z vydania denníka NOVÝ ČAS, ktoré obsahovalo inkriminovanú správu spravodajskej agentúry ČTK, bolo na území Dunajskej Stredy rozmiestnených 600 kusov.

5.3 Skutkové tvrdenie č. 2 sa týkalo jedného z piatich volebných obvodov (volebného obvodu č. 2), pričom v liste sťažovateľa zo 6. decembra 2002 sa výslovne požadovalo odstrániť informačné materiály len z „budovy“ označenej okrskovej volebnej komisie, nie však aj z „jej bezprostrednej blízkosti“. Z odpovede predsedníčky okresnej volebnej komisie vyplýva odstránenie informačných materiálov „spred budovy“. Možno potom konštatovať, že okresnou volebnou komisiou bolo ďalšie „porušenie volebného moratória“ odstránené v rozsahu, v akom to bolo sťažovateľom v tejto časti upozornenia namietané. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že list sťažovateľa nebol dostatočne presný a určitý a nezmieňoval sa o namietanom porušení volebného moratória „v bezprostrednej blízkosti budovy“, tak ako to sťažovateľ napadol vo svojej sťažnosti pred ústavným súdom.

Na základe výpovedí svedkov (Á. A. a J. H.) ústavný súd však nemal pochybnosť o tom, že inkriminované materiály „naďalej zostali umiestnené v bezprostrednej blízkosti budovy“, v ktorej sa nachádzala volebná miestnosť, konkrétne pred vchodom do reštaurácie. Hoci išlo o prenosnú tabuľu, ústavný súd z tejto skutočnosti – pri neexistencii ďalších dôkazov – nemohol vyvodzovať taký záver, že tabuľa bola na inkriminované miesto prinesená počas volebného moratória.

5.4 Napokon skutkové tvrdenie č. 3 týkajúce sa tzv. „kupovania“ hlasov rómskych voličov nebolo obsiahnuté v písomných dôkazoch zo 6. a 7. decembra 2002, ale sťažovateľ toto tvrdenie opieral o výpovede dvoch svedkýň (K. M. a E. C.). Ústavný súd obidve

svedkyne podrobne vypočul a nezistil žiadnu významnú kontradiktórnosť alebo nepresnosť v ich výpovediach o tomto skutkovom tvrdení sťažovateľa, ich výpovede preto považoval *prima facie* za vierohodné a za spôsobilé potvrdiť toto tvrdenie sťažovateľa.

Podstata tejto skutočnosti spočíva v tom, že asi tridsiatim rómskym voličom boli prisľúbené a následne odovzdané peňažné čiastky za to, že budú voliť odporcu ako kandidáta na primátora mesta. Tento fakt sa okrem spochybnenia vierohodnosti uvedených svedeckých výpovedí snažil spochybniť odporca protitvrdením v podstate o rovnakom „kupovaní voličov“ v prospech sťažovateľa a toto svoje tvrdenie založil predovšetkým na výpovediach svedkov V. K., R. K. a R. M. Ústavný súd sa pôvodne usiloval vypočúť všetkých týchto svedkov, ale napokon po výsluchoch V. K. a R. M. upustil od výsluchu R. K., ktorého výsluch už nemohol podstatne zmeniť skutkový stav zistený z vykonaného dokazovania ohľadne tohto tvrdenia odporcu.

Predovšetkým uvedené protitvrdenie odporcu nemôže v žiadnom smere spochybniť svedecké výpovede K. M. a E. C.. Ich výpovede nemohli spochybniť ani výpovede svedkov - členov volebných komisií (napr. Mgr. O. I.) o tom, že nemali takéto hlásenia alebo informácie, pretože tieto výpovede sú len všeobecným konštatovaním a nevyvracajú v žiadnom smere pravdivosť a vierohodnosť výpovedí uvedených svedkýň.

Ich výpovede však čiastočne oslabuje, i keď nevyvracia, výpoveď predsedníčky okrskovej volebnej komisie O. B., ktorá v otázke počtu rómskych voličov pripustila, že v čase, o ktorom hovorili svedkyne M. a C., boli voliť najviac desiat Rómovia. Hoci ústavný súd nemal žiadny dôvod pochybovať ani o vierohodnosti tejto svedeckej výpovede, nevychádzal z jej výpovede, pretože počet rómskych voličov, ktorý uviedla táto svedkyňa, nemá priamy vzťah ohľadne vierohodnosti výpovedí svedkýň M. a C. o tom, čoho boli tieto svedkyne priamymi svedkami ani o tom, akým spôsobom si zapamätali počet rómskych voličov, ktorým za voľbu v prospech odporcu boli odovzdané peňažné sumy po rozmenení troch 1 000-korunových bankoviek. Svedkyňa B. nebola svedkom toho, o čom vypovedali svedkyne M. a C., a nemohla o tom ani preto svedčiť tak, aby vyvrátila či aspoň spochybnila pravdivosť výpovedí týchto svedkýň. Ústavný súd nepovažoval za dôležité

pokúsiť sa ďalším dokazovaním (napr. výsluchom ďalších členov dotknutých okrskových komisií) odstrániť alebo aspoň vysvetliť vzniknutý rozdiel v počte takto dotknutých rómskych voličov, pretože už z doterajšieho dokazovania vyplýva, že títo voliči mohli ísť voliť aj do ďalšej volebnej miestnosti nachádzajúcej sa len o 30 m ďalej (pozri výpoveď svedkyne O. B.), resp. že na odstránení rozdielu medzi uvádzaným počtom rómskych voličov (t. j. desať a tridsať) v okolnostiach veci vôbec nezáleží.

K protitvrdeniu odporcu ústavný súd konštatuje, že svedkyňa K. zaznamenala a rozšírila veľmi všeobecnú a neurčitú informáciu, ktorá sa nepotvrdila ani svedkom M., ani písomným hlásením zo služby mestskej polície (pozri 8. bod časti II uznesenia). Napokon ani svedok Mgr. O. I. (predseda mestskej volebnej komisie) nemal vedomosť, že „*pani K. mala telefonovať náčelníkovi mestskej polície o tom, že sa dávajú peniaze Rómom*“.

5.5 K uvedenému hodnoteniu dokazovania ústavný súd dodáva, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti musí byť opatrný pri plnení úlohy súdu prvého stupňa zisťovať skutkový stav, keď to okolnosti danej veci od neho nevyžadujú, pretože proti jeho rozhodnutiam nemožno podať opravný prostriedok a musí sa preto vystríhať toho, aby založil svoje rozhodnutie na takých skutočnostiach a dôvodoch, ktoré procesné strany rozumne nemohli predvídať a reagovať na ne vo svojich stanoviskách. V danej veci celkom určite bolo možné ďalej dokazovať skutočnosti a tvrdenia sporné medzi účastníkmi konania, avšak podľa názoru ústavného súdu návrhy na doplnenie dokazovania, ktoré účastníci konania v záverečných vyjadreniach uplatnili alebo z nich vyplývajú (pozri ich vyjadrenia v bodoch 3.1 a 3.2 tejto časti uznesenia), neboli takého charakteru, aby mohli podstatne zmeniť vyššie uvedené vyhodnotenie vykonaného dokazovania o skutkových tvrdeniach sťažovateľa.

Právne posúdenie zistených skutočností

6. Voľby sú prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak možnosť uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (mutatis mutandis PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb

(napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

7. S ohľadom na tieto zásady a kritériá ústavný súd teda posúdil, či zistené skutočnosti (pozri body 5.1 až 5.5 tejto časti uznesenia) jednotlivo alebo spoločne sú ústavne relevantným spôsobom porušením citovaných ustanovení volebného zákona (pozri časť II uznesenia).

7.1 Vyhotovenie a rozširovanie letáku, ktorý predložil sťažovateľ (pozri bod 7 časti II uznesenia), ústavný súd považuje za vedenie kampane mimo určeného času (§ 30 ods. 2 volebného zákona) a za zverejňovanie informácie o sťažovateľovi ako kandidátovi na primátora v jeho neprospech spôsobom, ktorý je počas volieb zakázaný (§ 30 ods. 11 volebného zákona), teda za jasné porušenie volebného zákona.

Rovnakého názoru však ústavný súd nebol, čo sa týka toho, že na území Dunajskej Stredy bolo počas volieb rozšírené bratislavské vydanie denníka NOVÝ ČAS obsahujúceho inkriminovanú správu spravodajskej agentúry ČTK v neprospech sťažovateľa.

Zákonné ustanovenie (§ 30 ods. 11 volebného zákona), ktorého ochrany sa v tejto súvislosti dovoľával sťažovateľ a ktoré nerozlišuje medzi zakázanými informáciami, musí byť vykladané a uplatňované v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy), t. j. v súlade aj s interpretačným pravidlom ustanoveným v čl. 31 ústavy (pozri bod 6 tejto časti uznesenia), ako aj v súlade s čl. 13 ods. 4 ústavy, ktorý ustanovuje, že pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel.

Slobodné voľby a sloboda prejavu tvoria základ akéhokoľvek demokratického systému. Za istých okolností sa však môžu dostať do vzájomného konfliktu. Tak tomu bolo aj v danej veci. Podstata tohto konfliktu spočívala v tom, že na jednej strane volebný zákon v záujme splnenia svojho legitímne sledovaného účelu (zabezpečenia slobodných volieb do orgánov samosprávy obcí) zakazuje o. i. počas volieb zverejňovať informácie o kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech v hromadných informačných prostriedkoch slovom, písmom, zvukom alebo obrazom (§ 30 ods. 11 volebného zákona) a na druhej strane ústava zaručuje slobodu prejavu a právo na informácie (t. j. právo vyhl'adávať a šíriť informácie) tak, že ich možno obmedziť zákonom len vtedy, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu taxatívne vymenovaných záujmov, t. j. na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (čl. 26 ods. 1 a 4 ústavy). V danej veci došlo teda ku konfliktu volebného (aktívneho či pasívneho) práva a práva na informácie, ktoré ústava zaručuje ako politické práva v treťom oddiele druhej hlavy. Podľa názoru ústavného súdu žiadne z týchto základných práv neprevažuje nad druhým *in abstracto*. Vzniknutý konflikt medzi týmito právami bolo preto možné vyriešiť len s ohľadom na konkrétne okolnosti danej veci.

V tejto súvislosti bolo potrebné vziať do úvahy, že bratislavské vydanie denníka NOVÝ ČAS uverejnilo správu spravodajskej agentúry, ktorá bola práve zverejnená v inom štáte (Českej republike), a z tohto hľadiska ju treba považovať v Slovenskej republike za čerstvú správu, ktorá pri rešpektovaní prezumpcie neviny obsahovala dôležitý obsah – informáciu o možnom trestnom stíhaní verejne známej osoby (senátora a zároveň riaditeľa súkromnej televízie, ktorú možno sledovať aj v Slovenskej republike) a v spojení s ňou aj informáciu o podozrievaní ďalších osôb českou políciou zo skrátenia dane, medzi nimi aj sťažovateľa. Ďalej bolo potrebné vziať do úvahy, že v prípade periodických publikácií (tlače), ktoré sa týkajú aktuálnych tém, informácia je pomimuteľným majetkom a oneskorenie jej zverejnenia, hoci len na krátky čas, znamená nebezpečenstvo, že bude zbavená celej svojej hodnoty a významu. Preventívne obmedzenie (zákaz) zverejňovania takýchto informácií počas volieb o. i. o nezávislých kandidátoch v ich neprospech, ktoré umožňuje volebný zákon, musí byť preto ústavným súdom striktne posudzované. Napokon

bolo potrebné prihliadnuť na to, že verejnosť má právo na takúto informáciu vtedy, keď je aktuálna, a že z hľadiska práva na informáciu nemožno rozlišovať medzi verejnosťou podľa administratívnych územných celkov (napr. medzi verejnosťou v Dunajskej Strede, v Bratislave alebo v ostatnej časti Slovenskej republiky atď.). Inými slovami, ak takáto informácia nebola v čase volieb nezákonne zverejnená prostredníctvom tlače v jednej časti republiky (na území Bratislavy), nemohla byť nezákonne zverejnená ani v ktorejkoľvek inej jej časti (napr. na území Dunajskej Stredy). V tejto línii uvažovania by sťažovateľ nepochybne nemohol dosiahnuť preventívny súdny zákaz jej celoštátneho rozširovania (prípadne rozširovania v inom štáte) len preto, že prebiehajú (miestne) voľby do samosprávnych orgánov obcí a že takáto informácia môže pre neho ako kandidáta znamenať v porovnaní s ostatnými kandidátmi do orgánov samosprávy obcí značnú nevýhodu.

Podľa názoru ústavného súdu právo na informácie, tak ako je zaručené v čl. 26 ods. 1 a 4 ústavy, o možnom trestnom stíhaní verejne činnej osoby na základe podozrenia zo spáchania trestného činu, ktorý sa práve stal alebo bol príslušnými orgánmi práve zistený, prípadne vyšiel najavo za podobných okolností ako v prípade zverejnenia správy českej spravodajskej agentúry, musí vzhľadom na aktuálny záujem o zverejnenie takejto informácie prevážiť nad právom kandidáta na zákaz jej rozširovania počas volebného moratória. V okolnostiach danej veci sa takýto výklad a použitie volebného zákona nemohli dostať do rozporu so základným právom sťažovateľa byť volený za primátora (poslanca) za rovnakých podmienok ani s právom občanov (voličov v Dunajskej Strede) voliť svojich zástupcov do orgánov samosprávy obce (mesta), ani s princípom slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti. V okolnostiach danej veci nemožno legitímne namietat' ani to, že základné volebné právo sťažovateľa a občanov bolo obmedzené vo svojej podstate alebo sa pri tomto jeho obmedzení nedbalo na jeho zmysel. Ústavný súd k tomu dodáva, že podľa jeho názoru by k inému záveru bolo možné dospieť vtedy, ak o zverejnenie takejto informácie o kandidátovi nie je aktuálny záujem, pretože napríklad informácia o podozrení z trestnej činnosti už nie je čerstvá. Záujem o rešpektovanie volebného moratória a ochrana volebného práva kandidáta by boli vtedy silnejšie než právo šíriť takéto informácie.

Vzhľadom na výsledky dokazovania (pozri bod 5.2 tejto časti uznesenia), na tento záver o nezistení porušenia volebného zákona namietaným rozšírením vydania denníka NOVÝ ČAS v Dunajskej Strede počas volieb a vzhľadom na záver o nepreukázaní rozsahu rozširovania inkriminovanej správy prostredníctvom letákov (pozri bod 5.2 tejto časti uznesenia) nebolo možné sa stotožniť so sťažovateľom, že samotné rozšírenie inkriminovanej správy o ňom počas volieb dosiahlo takú intenzitu porušenia volebného zákona, že mohlo vážne ovplyvniť konečný výsledok volieb.

7.2 Čo sa týka tvrdenia sťažovateľa o umiestnení plagátu propagujúceho odporcu počas volieb pred budovou mestského kultúrneho domu, v ktorom sa nachádzala volebná miestnosť, ústavný súd ho síce považoval za preukázanú skutočnosť, avšak nebolo ho možné vzhľadom na všetky okolnosti prípadu (pozri bod 5.3 tejto časti uznesenia) kvalifikovať ako závažné porušenie zákazu volebnej kampane ustanoveného volebným zákonom.

7.3 Ústavný súd tzv. kupovanie hlasov rómskych voličov (pozri bod 5.4 tejto časti uznesenia) hodnotí zo všetkých tvrdení sťažovateľa ako najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie.

Ústavný súd v časti, v ktorej vyhodnotil dokazovanie o tomto tvrdení sťažovateľa, konštatoval, že jeho podstata spočívala v tom, že asi tridsiatim rómskym voličom boli prisľúbené a následne odovzdané peňažné čiastky za to, že budú voliť odporcu ako kandidáta na primátora mesta. Hoci dokazovanie neodstránilo pochybnosť o presnom počte takto dotknutých voličov, celkový počet podľa výsledkov dokazovania nebol v žiadnom prípade vyšší ako tridsať osôb. Tento počet je však vzhľadom na všetky okolnosti danej veci vrátane počtu oprávnených voličov a rozdielu v počte platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov pre voľbu na primátora mesta (pozri body 1 a 2 časti II uznesenia)

sám osebe zjavne nespôsobilý ovplyvniť slobodnú súťaž politických síl počas napadnutých volieb v Dunajskej Strede.

8. Sťažovateľ tvrdil, že „*uvedené porušenia mali spoločne taký silný synergický efekt, že ovplyvnili celkový výsledok volieb*“.

Ústavný súd konštatuje, že rozdiel v počte platných hlasov odovzdaných pre sťažovateľa a odporcu ako kandidátov pre voľbu na primátora mesta bol 1 741 hlasov. Podľa názoru ústavného súdu nemožno zistené skutočnosti ani spoločne považovať za také, ktoré ústavne relevantným spôsobom porušili citované ustanovenia volebného zákona. Ústavný súd už konštatoval, že základným predpokladom úspešnosti návrhu na vydanie rozhodnutia ústavného súdu o neplatnosti voľby kandidáta na poslanca alebo starostu (primátora) je zistenie, že došlo k porušeniu ustanovení volebného zákona spôsobom, ktorý mohol ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta.

Všetky vyššie uvedené konkrétne okolnosti, intenzita a spôsob porušenia volebného zákona viedli ústavný súd k záveru, že nedošlo k porušeniu volebného zákona takým spôsobom, ktorý mohol ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta na primátora mesta. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku rozhodnutia.

K uzneseniu sa pripája odlišné stanovisko sudcu Eduarda Báránaya.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2004

Odlišné stanovisko sudcu Eduarda Báránaya

Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov pripájam k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 5/03 z 26. apríla 2004 toto odlišné stanovisko, pretože na rozdiel od väčšiny pléna ústavného súdu zastávam názor, že voľby primátora mesta Dunajská Streda konané 6. a 7. decembra 2002 neboli prejavom v zákonných podmienkach sformovanej vôle voličov, a preto mali byť vyhlásené za neplatné. Vedú ma k tomu nasledovné dôvody.

Skutkový stav je v náleze ustálený podľa mojej mienky správne, a preto z neho vychádzam.

Počas volebného moratória bola v denníku NOVÝ ČAS zverejnená informácia spôsobilá podstatne poškodiť mienku voličov o jednom z kandidátov na primátora. V dobe volebného moratória bolo v Dunajskej Strede rozšírených 600 výtlačkov denníka NOVÝ ČAS okrem obvyklého počtu a neurčitý počet letákov s uvedenou informáciou, ktorá bola prevzatá z NOVÉHO ČASU. Vzhľadom na rozdiel v počte hlasov odovzdaných v prospech zvoleného kandidáta a sťažovateľa bolo takýmto spôsobom možné ovplyvniť taký veľký počet voličov, že to mohlo zmeniť výsledok volieb a viesť ku zvoleniu iného kandidáta.

V konaní o volebnej sťažnosti musí ústavný súd plne zohľadniť časovo obmedzený zákaz zverejňovania určitých informácií v masovokomunikačných prostriedkoch obsiahnutý v § 30 ods. 11 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“). Ústavný súd tu už nemá hľadať rovnováhu medzi čl. 30 a čl. 26 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), lebo túto už pre okolnosti prípadu relevantným spôsobom stanovil zákonodarca v § 30 ods. 1 volebného zákona.

Ústavný súd už môže len interpretovať čl. 30 a čl. 26 ústavy v duchu čl. 31 ústavy, teda tak, aby umožňovali slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorá však nie je právom neregulovaným zápasom, v ktorom je dovolené všetko, ale súborom právne rôzne podrobne upravených aktivít a politických subjektov.

Práve v danom prípade došlo nielen k formálnemu, ale aj k závažnému porušeniu § 30 ods. 1 volebného zákona rozširovaním informácie spôsobiteľ vážne poškodiť sťažovateľa spôsobom a v dobe zakázanej v § 30 ods. 11 volebného zákona. Charakter informácie si navyše nevyžadoval jej okamžité zverejnenie a následné rozšírenie v Dunajskej Strede podstatne zvýšeným počtom výtlačkov NOVÉHO ČASU a letákmi, ktoré zjavne prebrali informácie z NOVÉHO ČASU. Predmetná informácia by bola odložením zverejnenia stratila svoju komerčnú hodnotu a význam, čo však možno vo verejnom záujme pripustiť.

Charakter informácie nebol taký, že slobodná súťaž politických síl a právo na informácie by vyžadovali jej šírenie aj v dobe zákonom zakázanej. Nešlo o informáciu o novom negatívnom čine sťažovateľa, ale o jeho možnom budúcom trestnom stíhaní za relatívne dávno minulé činy, ktorá bola u veľkej časti práva neznalej verejnosti spôsobilá navodiť dojem, že sťažovateľ spáchal trestný čin. Zverejnenie takejto informácie v zákonom zakázanej dobe nemá ústavnú oporu.

Sťažovateľ už nemal možnosť do volieb na túto informáciu akokoľvek reagovať. Porušenie § 30 ods. 11 volebného zákona teda smerovalo aj proti slobodnej súťaži politických síl v demokratickej spoločnosti (čl. 31 ústavy).

Významnou podmienkou slobodnej súťaže politických síl vo voľbách je zachovávanie zákonných pravidiel vo všetkých štádiách volebného procesu. Významnou súčasťou slobodnej súťaže politických síl vo voľbách je ovplyvňovanie voličov šírením

informácií o kandidátoch. Ak sa porušia zákonné pravidlá šírenia informácií o kandidátoch v prospech alebo v neprospech niektorého z kandidátov spôsobom, ktorý mohol ovplyvniť taký veľký počet voličov, že to mohlo viesť k ovplyvneniu výsledku volieb toho, kto bol zvolený, tak ide o dôvod pre vyhlásenie volieb za neplatné.

Situáciu len zostrilo zjavne odsúdeniahodné a protiústavné (čl. 30, čl. 31 ústavy) kupovanie voličských hlasov, ktoré sa však preukázalo iba v počte prípadov, ktorý nie je v okolnostiach prípadu významný.

V Košiciach 26. apríla 2004